

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om export av försvarsmateriel

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om export av försvarsmateriel ändras. Syftet med ändringarna är att uppdatera lagstiftningen så att den motsvarar den förändrade säkerhetsmiljön, det intensifierade internationella försvarssamarbetet och Finlands Natomedlemskap.

Lagens tillämpningsområde preciseras och definitionen av försvarsmateriel uppdateras. Som ny tillståndskategori föreslås i lagen ett allmänt exporttillstånd som förenklar tillståndsförfarandet särskilt vid icke-kommersiell och temporär export av produkter.

Exportkontrollen effektiviseras också genom att de bokföringsskyldigheter och andra krav som gäller exportörer av försvarsmateriel preciseras. Enligt förslaget ska även kontroller efter export vara möjliga. I fråga om viss teknik föreslås att det införs ett internt förfarande med befrielse inom försvarsförvaltningen.

Det föreslås att beslutsfattandet i statsrådet ska omriktas mellan försvarsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde. I lagen föreslås dessutom vissa tekniska och språkliga ändringar som inte inverkar på rättsläget.

Lagen avses träda i kraft den 1 februari 2027.

LAGFÖRSLAG

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) 2 § 3 och 4 punkten, 3 §, 4 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 14 §, 16 § 3 mom., 20–21 ja 31 §, 32 § 1 mom. 1 punkten, 33 § 1 och 2 mom., 34–36 §, 37 § 1 mom., av dem sådan 36 § lyder i lag 745/2014, och *fogas* till 2 § nya 5 och 6 punkter, till 15 § ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., och till lagen nya 9 a, 9 b och 35 a § som följer:

2 §

Avgränsning av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte, om

-
- 3) en främmande stats väpnade styrkor för ut ur landet, överför eller via finskt territorium transporterar försvarsmateriel som de äger eller innehar, om verksamheten omfattas av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (FördrS 23 och 24/2024), protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget (FördrS 25 och 26/2024), avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997) eller dess andra tilläggsprotokoll (FördrS 73/2005) eller avtalet mellan Republiken Finlands regering och Förenta staternas regering om försvarssamarbete (FördrS 69/2024) eller om verksamheten baserar sig på Europeiska unionens krishanteringsuppdrag eller på något annat krishanteringsuppdrag,
 - 4) det för verksamheten har beviljats tillstånd med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000) eller om tillstånd inte förutsätts enligt den lagen,
 - 5) verksamheten baserar sig på ett beslut som har fattats med stöd av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017),
 - 6) jägare, personer som levandegör historia eller sportskyttar tillfälligt för ut till ett tredjeland eller överför till ett EES-land sådana skjutvapen, komponenter eller tillbehör till dessa som de lagligen innehar och som utgör en del av deras personliga bagage.
-

3 §

Försvarsmateriel

I denna lag avses med försvarsmateriel produkter som omfattas av Europeiska unionens gemensamma militära förteckning (den militära förteckningen) och som enligt sina egenskaper har delats in i 22 produktklasser och är särskilt utformade för militär användning samt komponenter, tilläggsanordningar, tillbehör, utrustning och delsystem som är särskilt utformade för militär användning.

Med försvarsmateriel avses också know-how och tillverkningsrätt i anslutning till produktion, utveckling, användning, installation, underhåll, reparation, översyn eller iståndsättning av försvarsmateriel, dess komponenter och produktionsanläggningar.

I fråga om produktklass 1 i den militära förteckningen betraktas som försvarsmateriel endast följande vapen som speciellt utformats för militär användning och tillverkningen av vapnens modeller har inletts efter 1946 samt komponenter, tilläggsanordningar och tillbehör som utformats för dessa vapen:

- 1) helautomatiska vapen,
- 2) halvautomatiska gevär till väpnade styrkor, polisen eller andra myndigheter,
- 3) slätborrade vapen,
- 4) vapen för hylslös ammunition.

I fråga om produktklass 2 i den militära förteckningen betraktas som försvarsmateriel de skjutvapen vars tillverkning av vapens modeller har inletts efter 1946 och som inte är deaktiverade skjutvapen enligt definitionen i 6 § 2 mom. i skjutvapenlagen (1/1998), skjutvapen som har försatts i varaktigt obrukbart skick eller vapendelar som har försatts i varaktigt obrukbart skick.

I fråga om produktklass 3 i den militära förteckningen betraktas som försvarsmateriel

- 1) ammunition på minst 12,7 millimeter och komponenter till den,
- 2) ammunition på under 12,7 millimeter som är exploderande spårlysammunition som genomborrar pansarplåt och på komponenter till den samt på annan ammunition som har märkts enligt militära standarder och på komponenter till den.

4 §

Annan lagstiftning och internationella förpliktelser

Bestämmelser om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden finns i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024).

Bestämmelser om övervakning av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler finns dessutom i skjutvapenlagen. Bestämmelser om export av komponenter till patroner finns i lagen om tillståndsplikt för utförelse av patrone delar (248/2025).

9 §

Allmänna förutsättningar för tillståndsprövning

Ett tillstånd enligt 2 kap. beviljas eller offentliggörs endast om det är förenligt med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje och inte äventyrar Finlands säkerhet eller den nationella försvarsförmågan.

9 a §

Typer av exporttillstånd

Ett exporttillstånd kan vara ett individuellt exporttillstånd eller ett generellt exporttillstånd.

Ett generellt exporttillstånd utfärdas genom förordning av försvarsministeriet som exporttillstånd för flera exportörer som är etablerade i Finland för export av försvarsmateriel till en eller flera mottagare eller mottagargrupper. Ett generellt exporttillstånd kan beviljas i fråga om stater som definieras i en förordning av statsrådet som utfärdats i enlighet med 9 § 3 mom. och för vilka det för export till dem inte krävs någon separat utrikes- och säkerhetspolitisk prövning.

9 b §

Förutsättningar för beviljande och användning av generella exporttillstånd

Ett generellt exporttillstånd kan beviljas, om

- 1) försvarsmateriel exporteras i demonstrations-, utvärderings- och utställningssyften,
- 2) försvarsmateriel exporteras för underhåll och reparation,
- 3) ett mellanstatligt samarbetsarrangemang förutsätter ett generellt exporttillstånd, eller
- 4) det finns andra särskilda skäl för exporten som kan jämföras med de grunder som avses ovan.

Vilka situationer exporttillståndet får användas i, vilka produkter tillståndet omfattar och andra villkor anges i exporttillståndet.

14 §

Förutsättningar som gäller sökanden

Ett tillstånd enligt 2 kap. kan beviljas en sökande, som utifrån verksamhetens art eller andra omständigheter som framkommit i samband med behandlingen av ett tillståndsärende är pålitlig och lämpad för att handha export, överföring, transitering eller förmedling av försvarsmateriel och som bedöms följa de bestämmelser som föreskrivs i och med stöd av denna lag.

Beviljande av tillstånd förutsätter dessutom att särskilda krav som gäller kännedom om mottagaren och slutanvändaren av försvarsmaterielen samt ansvarsfullhet i sökandens verksamhet uppfylls.

Närmare bestämmelser om de särskilda krav som ingår i förutsättningarna enligt 2 mom. avseende kännedom om mottagaren och slutanvändaren av försvarsmateriel, om kraven på ansvarsfullhet i sökandens verksamhet samt om skyldigheten att på begäran lämna försvarsministeriet en utredning om att förutsättningarna enligt 1 och 2 mom. uppfylls får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

15 §

Verifiering av slutanvändning

Tullen har rätt att göra kontrollbesök för att verifiera att försvarsmateriel som med stöd av ett i 2 kap. avsett tillstånd har exporterats eller överförts från Finland inte har hamnat hos någon annan mottagare än den som har utfärdat slutanvändarintyget. Tullen har rätt att utföra kontroller i den omfattning som behövs för att verifiera slutanvändningen. Kontroller får riktas mot sådana slutanvändare som har gett tillstånd till kontroller genom ett slutanvändarintyg.

Närmare bestämmelser om verifiering av slutanvändning får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

16 §

Tillståndets giltighet

Generella exporttillstånd och generella överföringstillstånd gäller tills vidare, om de inte särskilt återkallas.

20 §

Tillståndsmyndighet

Statsrådets allmänna sammanträde avgör ett ärende som gäller exporttillstånd, om den produkt som ska exporteras ingår i produktklasserna 1–12 eller 21–22 i den militära förteckningen enligt 3 § och värdet av exporten är mycket stort, eller om ärendets utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förutsätter det.

Försvarsministeriet avgör ett ärende som gäller exporttillstånd i fråga om andra situationer än de som avses i 1 mom. eller om försvarsmateriel tillfälligt förs ut ur landet och äganderätten till den inte övergår till utlandet.

Försvarsministeriet avgör ett tillståndsärende som gäller överföring, transitering eller förmedling av försvarsmateriel.

När ett tillståndsärende förutsätter det ska försvarsministeriet genom en förfrågan hos utrikesministeriet särskilt klargöra att det inte föreligger något utrikes- och säkerhetspolitiskt hinder för att bevilja tillstånd.

Försvarsministeriet kan begära ett utlåtande av Försvarsmakten om huruvida export eller överföring utanför Finland av försvarsmateriel som utvecklats tillsammans med Försvarsmakten och som används av Försvarsmakten kan äventyra den nationella försvarsförmågan eller i övrigt Finlands säkerhet.

Närmare bestämmelser om storleken på det mycket stora exportvärde som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §

Arbetsgrupp för ärenden som gäller export av försvarsmateriel

För behandling av ärenden som gäller export av försvarsmateriel finns en av försvarsministeriet för tre år i sänder tillsatt arbetsgrupp för ärenden som gäller export av försvarsmateriel med representanter för försvarsministeriet, utrikesministeriet, huvudstaben, skyddspolisens, Polisstyrelsen och Tullen.

Arbetsgruppen har till uppgift att till försvarsministeriet lämna utlåtanden om sådana tillståndsansökningar enligt denna lag vilkas utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förutsätter det, samt om ärenden som gäller begäran om förhandsutlåtande.

31 §

Registrering som användare av generellt överföringstillstånd eller generellt exporttillstånd

Den som ämnar överföra eller exportera försvarsmateriel med ett generellt överföringstillstånd eller ett generellt exporttillstånd som försvarsministeriet har offentliggjort ska registrera sig hos försvarsministeriet innan det generella överföringstillståndet eller generella exporttillståndet används för första gången.

I registreringsansökan ska meddelas

- 1) uppgifter om sökanden,
- 2) det generella överföringstillstånd eller generella exporttillstånd som sökanden ämnar använda,
- 3) vilka andra utredningar försvarsministeriet vid behov har begärt.

En registrering godkänns, om sökanden enligt en bedömning på basis av uppgifterna i 2 mom. kan uppfylla villkoren för ett generellt överföringstillstånd eller generellt exporttillstånd och enligt 14 § är lämpad för att överföra eller exportera försvarsmateriel.

Registreringen som användare av ett generellt överföringstillstånd eller generellt exporttillstånd bekräftas genom ett intyg av försvarsministeriet.

32 §

Återkallande av en godkänd registrering

Försvarsministeriet kan återkalla en godkänd registrering, om

1) användaren på ett väsentligt sätt har brutit mot villkoren för det generella överföringstillståndet eller generella exporttillståndet,

33 §

Utredningar som ska lämnas till försvarsministeriet samt bokföring

Den som har beviljats ett i 2 kap. avsett tillstånd ska till försvarsministeriet lämna en tillförlitlig utredning över att produkterna har levererats till destinationslandet i enlighet med tillståndsvillkoren samt för egen del halvårsvis en utredning över den försvarsmateriel som har exporterats, överförs, transiterats eller förmedlats.

Den som har beviljats ett i 2 kap. avsett tillstånd ska ha händelsebaserad och fullständig bokföring över sina överföringar, sin export och sina transiteringar. Bestämmelser om förvaring av bokföringsmaterial finns i bokföringslagen (1336/1997).

34 §

Tullens övervakning

Tullen övervakar export, överföring och transitering av försvarsmateriel. Vid Tullens övervakning betraktas som varor som avses i tullagen (304/2016) också försvarsmateriel enligt 3 § i denna lag.

35 §

Utlämnande av information mellan myndigheter

Utöver vad som i 25 § föreskrivs om erhållande av uppgifter har försvarsministeriet och Tullen trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag om

- 1) verksamhetsutövare,
- 2) exporttransaktioner och andra transaktioner som omfattas av exportkontroll,
- 3) ansökningar och beslut som gäller exportkontroll,
- 4) produkter,
- 5) mottagare, slutanvändning och slutanvändare av försvarsmateriel,
- 6) andra än i 1–5 punkten avsedda omständigheter som gäller exportkontroll av försvarsmateriel.

Skatteförvaltningen, utrikesministeriet, Försvarsmakten, polisen och skyddspolisen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till försvarsministeriet och Tullen lämna ut sådan i 1 mom. avsedd information som är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag.

Försvarsministeriet och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till de myndigheter som avses i 2 mom. lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av en uppgift som gäller exportkontroll av försvarsmateriel eller för skötseln av en annan uppgift som enligt lag ankommer på myndigheten.

35 a §

Utlämnande av sekretessbelagd information till utländska myndigheter och internationella organ
Utöver vad som föreskrivs i 35 § får försvarsministeriet trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 35 § avsedd annan information än personuppgifter till utländska myndigheter eller internationella organ, om det är nödvändigt för att verifiera slutanvändningen, och utlämnandet av informationen inte strider mot nationella intressen.

36 §

Avgifter

En avgift tas ut för tillståndsbeslut, för förhandsutlåtande, för certifikat inklusive eventuell säkerhetsutredning av företag samt för registrering enligt denna lag. Bestämmelser om avgifternas storlek utfärdas genom en förordning av försvarsministeriet som utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

37 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut enligt denna lag får sökas på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.